

Kuulutus ja kuuleminen valituksen johdosta**Valituksenalainen päätös**

Pelkosenniemen-Savukosken kansanterveystyön kuntayhtymän ympäristöterveyslautakunta on 14.9.2020 antamallaan päätöksellä hylännyt hakemuksen.

Hakija: Kuljetus V H Heikkilä Oy

Asia: Maa-aineslupa

Toiminnan sijoituspaikka:

Pelkosenniemi, tila Sainio RN:o 583-402-64-46 ja tila Järvenpää RN:o 583-402-63-9

Toiminta, jolle lupaa on haettu:

Lupaa on haettu hiekan ja soran ottamiseen. Ottamisalueen pinta-ala on noin kaksi hehtaaria ja otettavan maa-aineksen määrä on yhteensä 70 000 m³. Lupaa on haettu kymmeneksi vuodeksi.

Valittaja

Kuljetus V H Heikkilä Oy, Jorma Pyhäjärvi ja Jouko Pyhäjärvi ovat jättäneet Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle osoitetun päätöstä koskevan yhteisen valituksen.

Kuulutuksen julkaisupäivä Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden verkkosivuilla

19.11.2020

Valituksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta.

Kuulutus ja valitusasiakirjojen nähtävänä pito

Tämä kuulutus ja luvanhakijoiden valitusasiakirjat pidetään nähtävillä 19.11. - 3.12.2020 Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden verkkosivuilla https://oikeus.fi/hallintooikeudet/pohjois-suomenhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenjulkisetkuulutukset/valituksiakoskevatjulkisetkuulutukset_0.html. Hallinto-oikeuden verkkosivuilla valitus on ilman liitteitä. Tieto kuulutuksesta on julkaistava Pelkosenniemen kunnassa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään.

Pyynnöstä hallinto-oikeus voi toimittaa asianosaisille jäljennöksen valitusasiakirjoista ja sen liitteistä. Pyynnössä on mainittava asian diaarinumero sekä pyynnön esittäjän yhteystiedot.

Mahdollisuus vastineen antamiseen

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus varaa asianosaisille, joita asia erityisesti koskee sekä yleistä etua valvoville viranomaisille tilaisuuden vastineen antamiseen. Mahdollinen vastinekirjelmä tulee toimittaa hallinto-oikeuteen viimeistään 9.12.2020.

Vastinekirjelmän voi toimittaa hallinto-oikeudelle kirjallisena postitse (PL 189, 90101 Oulu), sähköisesti osoitteeseen pohjois-suomi.hao@oikeus.fi (word-, rtf-, excel-, open office- tai hakukelpoinen pdf -tiedostomuodossa) tai sähköisen asiointipalvelun kautta osoitteesta: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Määräajan noudattamatta jättäminen ei estä asian ratkaisemista hallinto-oikeudessa.

Vastineeseen on merkittävä sen tekijän nimi, postiosoite, puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite. Kirjelmässä on ilmoitettava asian diaarinumero 01620/20/5404.

Kiinteistön osaomistajaa pyydetään antamaan tieto kuulutuksesta myös kiinteistön mahdollisille muille omistajille ja haltijoille.

Lasse Linjala
Lainkäyttösihteeri
029 56 42840

POHJOIS-SUOMEN HALLINTO-OIKEUS

ASIA:

Valitus asiassa, joka koskee Pelkosenniemen-Savukosken kansanterveystyön kuntayhtymän ympäristöterveyslautakunnan maa-aineslupaa koskevaa päätöstä 14.9.2020 Nro 4/2020.

VALITTAJAT:

Kuljetus VH Heikkilä Oy (ly-tunnus 0806184-4)

[REDACTED]

Pyhäjärvi Jorma Petri Mikael (tilan Järvenpää maanomistaja, eläkeläinen)

[REDACTED]

Pyhäjärvi Jouko Sakari (tilan Järvenpää maanomistaja, DI)

[REDACTED]

VAATIMUS

Valittajat vaativat, että hallinto-oikeus

- 1) kumoaa Pelkosenniemen-Savukosken kansanterveystyön kuntayhtymän ympäristöterveyslautakunnan päätöksen ja myöntää valittajille hakemuksen mukaisen maa-aineslupan. Hallinto-oikeutta pyydetään tarvittaessa suorittamaan alueella maastokatselmus, jonka yhteydessä voidaan todeta, että maa-aineksen ottamiselle ei ole maa-aineslaissa (555/1981; jäljempänä MAL) mainittuja esteitä ja luvanmyöntämisedellytykset täyttyvät.
- 2) toissijaisesti palauttaa asian ympäristöterveyslautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

VAATIMUKSEN PERUSTELUT

Maa-ainesalueen sijainti

Lupahakemuksen kohteena oleva Vaittausharjun sora- ja hiekka-alue sijaitsee Pelkosenniemen kunnassa n. 4 km pohjoiseen Kairalan kylästä, tilojen Sainio 583-402-64-46 ja Järvenpää 583-402-63-9 maa-alueilla.

Vaittauksen soramonttualaue on ollut jo kymmenien vuosien ajan maa-ainesten ottotoiminnan kohteena. Siihen on kohdistunut useita eri aikakausina myönnettyjä maanottolupia. Uusin alueelle kohdistuva maa-aineslupa on myönnetty vuonna 2016, jolloin maanottolupa myönnettiin edelliseen maanottoon jatkumona uudelle alueelle maa-ainesalueen pohjoispäässä.

Ottosuunnitelma

Haetun maa-aineslupan kokonaismäärä on 69 360 m³, josta vanhalle monttualaueelle kohdistuu 35 160 m³ ja laajennusalueelle 34 200 m³. Suunnitelman mukainen maa-aineksen ottamismäärä on noin 7000 m³ vuodessa 10 vuoden aikana. Tästä määrästä laajennusalueelle kohdistuva vuotuinen ottomäärä on alle 3500 m³ vuodessa.

Hakemuksen mukainen ottaminen tähtää vanhan ottoalueen siistimiseen ja maisemointiin sekä samalla ottoalueen 7750 m²:n laajennukseen.

Lupaharkinnassa tulee huomioida hakemuksen pieni ottomäärä ja ottoalueen pieni pinta-ala sekä sijainti nykyisen suuren ottoalueen yhteydessä. Uusi sora-alue on vain n. 1 % ko. harjumuodostuman kokonaisalasta ja sijaitsee vanhan ja toiminnassa olevan soraottoalueen yhteydessä siihen suoraan rajoittuvana.

Ottamisalueen pinta-ala tilan Järvenpää 683-402-63-9 alueille on vain 7750 m² eli n. 0,45 % harjuaueesta. Ottoalueen kokonaispinta-ala yhteensä on 19 955 m², eli vajaa 2 ha.

Ottoalue sijaitsee harjumuodostuman itäreunalla. Tilan Järvenpää osuus sijaitsee rajoittuen suoraan vanhaan ottoalueeseen, joten uutta erillistä aluetta ei maanoton jälkeen tule, vaan entinen sora-alue laajenee hieman.

Ottamistoiminta ei heikennä olennaisesti muodostuman arvoja eikä luonnonarvoja eikä sillä ole kauemmaksi ulottuvia maisema tai kauneusarvoja heikentäviä vaikutuksia.

Valittajat ovat vastineessaan Elyn lausuntoon esittäneet, että ottamisalueen rajalle itäpuolelle tilan Järvenpää alueelle määrätään lupaehdoissa

jätettäväksi noin 10 metrin suojametsävyöhyke estämään lähialueen maisemamuutosta ja ottoalueen näkyvyyttä. Alue on muutoinkin niin pienimuotoinen ja paikallinen, ettei sillä ole laajemmalle luontoon tai maisemaan aiheuttavia haitallisia vaikutuksia. Lähimpiin harjualueen lampiin on matkaa 400 m ja Tuormusjärveen 800 m. Muinaismuistoon matkaa on yli 100 m.

Alueen läheisyydessä ei ole asutusta.

Maankäytön ohjaus alueella

Alue on maakuntakaavassa maa- ja metsätalousvaltainen alue. Alueella ei ole detaljikaavoja. Alue ei kuulu valtakunnalliseen harjujen suojeluohjelmaan eikä alueella oikeudellista maankäytön perustetta, joka rajoittaisi maa-aineksen ottamistoimintaa.

Kunnan ympäristötarkastajan ennakkokannanotto lupaedellytyksistä

Urakoitsijan suunnittelija on tiedustellut ennen lupahakemuksen jättämistä Pelkosenniemen kunnasta lupapäätöksen esittelijältä, onko ennakolta arvioiden suunnitellun maa-ainosluvan saamiselle ko. alueelle esteitä.

Kokeneena ja alueen paikallisesti hyvin tuntevana viranhaltijana hän on tuolloin todennut, ettei luvansaanti esteitä ole.

Lupaviranomaiselta hankitun ennakoarvioinnin perusteella valittajat neuvottelivat ja allekirjoittivat keskenään esikauppasopimuksen, jolla sovittiin lopullisen kauppakirjan tekemisestä lupapäätöksen jälkeen. (liite 1)

Tämän jälkeen lupahakemus jätettiin kunnan käsiteltäväksi.

Valittajat katsovat, että he ovat toimineet asiassa mahdollisimman huolellisesti ennakkotietoa lupaviranomaiselta pyytämällä ennen hankkeen valmisteluun ryhtymistä. Lähtöoletama ennako-ohjauksessa on se, että esittelijän näkemykseen voi luottaa, eikä se tule muuttumaan ilman painavia ja oikeudellisesti perusteltuja syitä.

Ennakkokanta hankittiin juuri siksi, että vasta sen jälkeen oli tarkoituksenmukaista aloittaa kustannuksia aiheuttavat alueen maa-ainestutkimukset, sekä maa-ainoslupa-asiakirjojen laadinta.

Em. vaiheiden johdosta urakoitsijalle aiheutui lupahakemuksen jättämiseen mennessä merkittävät, yli 4000 euron suorat kustannukset. Lisäkustannuksia on valittajille aiheutunut mm. sopimusasiakirjojen laatimisesta.

Maa-aineslupaprosessin kulku

Kesken lupakäsittelyn esittelijä ilmoitti sähköpostitse 20.3.2020 urakoitsijan suunnittelijalle asiaan liittyen seuraavaa:

”Hakemuksen mukainen alue sijaitsee Poski-hankkeessa inventoidulla arvokkaaksi luokitellulla Myllykankaan harjualueella, jossa maa-ainesten ottaminen on mahdollista vain jo avatuilla ottamisalueilla. Harjualueen rajaus on oheisessa kartassa. Ennalta arvioiden maa-ainesten ottolupaa ei voida myöntää hakemuksen mukaisesti.

Maa-aineslupahakemusta tulisi muuttaa siten, että siitä rajataan pois ottoalueen laajentaminen tilan 583-402-63-9 alueella oleville koskemattomille harjun osille.”

Suunnittelija kysyi tämän jälkeen, miksi Kemijoki Oy:lle on myönnetty voimassa oleva uusi lupa sora-alueen vastaavanlaiseen laajennokseen. Hän sai tähän 24.3.2020 seuraavan vastauksen:

”Kemijoki Oy:n lupa on myönnetty 30.3.2016 ja POSKI 2-vaiheen inventoinnit alueella on aloitettu vasta saman vuoden kesänä. Lupa on myönnetty sillä, tuolloin aluetta ei oltu vielä rajattu arvokkaaksi harjualueeksi, eikä luvan myöntämisen estettä siis ollut.

Kun neuvoin tammikuussa tämän alueen suhteen, ei minulla silloin vielä ollut saatavilla tietoja näistä rajauksista, siksi en osannut ottaa huomioon, että alueella voisi olla rajoituksia maa-ainesten oton suhteen”

Viesteissä kävi myös ilmi, että Poskiluokitus hakemuksen mukaisella alueella oli keskeneräinen.

Tämä keskustelu osoittaa sen, että viranomaisvalmistelussa ollut esittelijän tietoon tullut Poskihanke on vaikuttanut suoraan päätösesityksen muuttumiseen kesken käsittelyn hankkeelle kielteiseksi.

Tässä tapauksessa siis ilman sitovaa oikeusvaikutusta olevan hankkeen keskeneräiset suunnitelmat ovat ratkaisseet suoraan lupahakemuksen hylkäämisen ilman tapauskohtaista lupaharkintaa.

Ely-keskuksen lausunto ja valittajien näkemys sen sisältöön

Lapin Ely-keskus katsoo, että maanottoa ei tulisi ulottaa tilan Järvenpää alueelle, koska se mm. ”kohdistuisi arvokkaan harjun sellaiseen osaan, jossa ei ole ollut aikaisempaa ottotoimintaa”

Valittajat toteavat, että suunniteltu maanotto vanhaan alueeseen rajoittuvana kuuluu isossa harjualueessa täysin samaan harjunosaan, josta on jo vuosikymmenien ajan otettu maa-ainesta. Uusi ottoalue laajentaisi enimmilläänkin monttualuetta nykyisten luiskien reunasta vain noin 80 metriä.

Alueella kulkeva kiinteistönrajakaan ei muodosta eri harjunosia. Tässä mielessä kokonaan uusille harjunosille ei hankkeella ole mitään vaikutusta. Tilan Järvenpää alueelle kiinteistörajaa kulkevaksi on muodostunut nykyisen soramontun reuna-alue. Reuna-alue on osa alkuperäistä harjua, mutta se on nykyiseltä muodoltaan siihen syntynyt soramontun kaivamisen seurauksena.

Harjun reunan avautumista tulee tapahtumaan joka tapauksessa saman soramonttalueen pohjoispäässä jo luvitetun ottotoiminnan jatkumisen seurauksena (liitteinä valokuvia).

Tämäkin seikka on huomioitava hakemuksen lupaedellytyksiä harkittaessa.

Ely-keskus toteaa, että ”aikaisemmin myönnettyjä soranottolupia ei voi pitää perusteena ottotoiminnan laajentamiselle muodostuman luonnontilaisiin osiin”

Valittajat toteavat, että saman monttalueen pohjoispäähän Kemijoki Oy:lle on myönnetty 30.3.2016, joka on samalla soramonttalueella edelleen voimassa. Ely-keskus on 15.2.2016 antamassaan lausunnossaan ko. hakemukseen liittyen todennut, että hakemuksen mukainen ottotoiminta voidaan toteuttaa niin, että siitä ei aiheudu MAL 3 §:n mukaista haittaa.

Edelläolevan lausunnon Ely on antanut alueeseen, joka lausunnonantohetkellä on ollut samalla tavalla ”luonnontilainen” osa harjua, kun nyt luvittava alue. Se on rajoittunut samaan Vaittauksen vanhaan soramonttuun, mutta kohdistunut ”uuteen” alueeseen.

Edelläolevan lausunnon kohteena oleva alue on lisäksi pinta-alaltaan ja ottomäärältään ollut hieman nyt kysymyksessä olevia alueita suuremmat.

Luonnonolosuhteet eivät alueella ole muuttuneet muutoin kuin siten, että edellämainitun luvan mukainen maanotto on edelleen laajentanut alueella olevaa soramonttualuetta ja alueen maisemakuvaa. Maanoton edetessä myös harjun reunaa avautuu.

Myös Pelkosenniemen kunta on tuolloin lupapäätöksessään todennut, että hanke ei aiheuta MAL 3 § mukaista haittaa.

Maanomistajien mielestä on lupaharkinnassa otettava huomioon myös laillisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteet, sekä oikeudenmukaisuusnäkökohdat.

Ko. harjunosalla on yhteensä kolme maanomistajaa, joista kahden alueelle on myönnetty aikaisemmin maanottolupia. Kolmannen maanomistajan, jonka alueella ei ole aiempia lupia, samankaltaista hanketta samalla soranottoalueella ei voi kohdella eri lailla aiempien päätösten kanssa samojen

lainsäädösten vallitessa. Vaadimme ratkaisukäytännön johdonmukaisuutta samojen edellytysten vallitessa.

Ympäristöterveyslautakunnan päätös

Pelkosenniemen-Savukosken ympäristöterveyslautakunta hylkäsi päätöksellään 14.9.2020 lupahakemuksen esittelijän esityksen mukaisesti.

Päätöksessä todettiin myös, että asiassa ei ole tarpeellista suorittaa maastokatselmusta.

Kunnan olisi pitänyt päätöksessään eritellä alueen luonnon arvot ja maaineslain vastaiset vaikutukset niihin.

Lautakunnan ratkaisu perustuu siten selvästi puutteelliseen selvitykseen.

Lautakunta ei ole esittänyt valittajien näkemyksen mukaan sellaista oikeudellisesti merkityksellistä perustetta, jonka nojalla maaineslupahakemus tulisi hylätä. Alustava kuuluminen keskeneräiseen Lapin Poski-projektin vaiheeseen II ei ole tällainen.

Poskihankkeen vaikutus lupaprosessiin

Valittajilla ole ollut mitään tietoa koko Poskihankkeesta, eikä sen kohdistumisesta ko. alueille. Hakijan selvittäessä asiaa tietoa on ollut vain rajatusti saatavilla, lähinnä valtakunnallisista Poskihankkeen yleiskuvauksista internetsivuilta.

Valittajat viittaavat Poski-asiakirjan oikeudellisen statuksen osalta Uudenmaan Poski-raporttiin: (*Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan loppuraportti*):

”Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamista selvitettiin Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakunnissa vuosina 1998 - 2004. Projektin lopputuloksena syntyi ehdotus alueelliseksi yleissuunnitelmaksi, joka ei ole maanomistajia ja viranomaisia oikeudellisesti sitova.”

Poski-projektin lähtökohtana oli erilaisten yhteiskunnallisten intressien yhteensovittaminen, ei hankkeiden totaalinen epääminen (muualla kuin erittäin arvokkailla kohteilla, joilta löytyy erityisiä suojeltavia arvoja). Uudenmaan raportin johdantotekstissä todetaan seuraavaa:

Yhdyskunnille sekä pohjavesi että kiviainekset ovat välttämättömiä luonnonvaroja, joiden saatavuus on turvattava.

”Lapin pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamishanke Vaihe 1: Yhteenvetoraportti” -asiakirjassa todetaan seuraavaa:

”Annetut suositukset eivät ole sellaisenaan lainvoimaisia tai toimijoita sitovia,

mutta niiden avulla pyritään ohjaamaan ja helpottamaan viiteryhmiä työtä.”

Valittajien näkemyksen mukaan Poski-projektin inventoinnit on ollut tarkoitus huomioida lähinnä kaavoituksessa. Maa-aineslupaa ei tule evätä sillä perusteella, että alue kuuluu Poskialueeseen.

Valittajilla ei ole vielä tiedossa, että Poskihanke olisi Pelkosenniemen kunnan osalta valmistunut ja onko siitä saatavissa materiaalia luettavaksi. Esim. se, miten aineistossa on kuvattu ja arvioitu nyt kysymyksessä olevan maanottotoiminnan piirissä olevan maa-aineisalue ja sen lähialueiden mahdolliset luontoarvot.

Poski hankkeessa syntyvä aineisto ei ole millään muotoa sellaisenaan oikeusvoimaista tai toimijoita sitovia. Hankkeen valmistelu on lisäksi tehty täysin kuulematta asianosaisia maanomistajia.

Mikäli Ely/ valtio katsoisi joillakin alueilla olevan suojeltavia arvoja, hankkeet pitäisi tällöin toteuttaa erillisten suojeluhankkeiden kautta tai kaavoituksellisilla keinoin, ei viranomaisen sisäisesti laatimien hallinnollisten tutkimushankkeiden kautta, mikä Poskihanke käsityksemme mukaan on.

Hankkeen arviointi maa-aineslain säännösten perusteella

Nyt kysymyksessä olevaa maa-aineslupaa tulee arvioida Poskihankeen sijasta MAL:n säästöjen kautta.

Maa-aineslain säädökset ohjaavat maa-ainesten ottamista niin, että luonnon ja maiseman sekä muiden ympäristöarvojen suojelu voidaan turvata kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

MAL 3§ mukaan

”Tässä laissa tarkoitettuja aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu:

- 1) kauniin maisemakuvan turmeltumista;
- 2) luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista;
- 3) huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia luonnonolosuhteissa; tai
- 4) tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantuminen, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Alueella, jolla on voimassa asemakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, on sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, katsottava, ettei ottaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen eikä turmele kaupunki- tai maisemakuvaa. ([5.2.1999/134](#))

Maa-aineksia ei saa ilman erityistä syytä ottaa meren tai vesistön rantavyöhykkeellä, ellei aluetta ole asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa osoitettu tätä tarkoitusta varten. ([26.5.2000/495](#))

Ottamispaikat on sijoitettava ja ainesten ottaminen järjestettävä niin, että ottamisen vahingollinen vaikutus luontoon ja maisemakuvaan jää mahdollisimman vähäiseksi ja että maa-aineseesiintymää hyödynnetään säästeliäästi ja taloudellisesti eikä toiminnasta aiheudu asutukselle tai ympäristölle vaaraa tai kohtuullisin kustannuksin vältettävissä olevaa haittaa.”

Valittajien näkemys MAL 3 § sisällöstä ko. ottosuunnitelman osalta:

Kohdat 1 ja 2) Kauniin maisemakuvan turmeltuminen, luonnon merkittävät kauneusarvot tai erikoisten luonnonesiintymän turmeltuminen.

Maisemakuvaa on arvioitava paikanpäällä katselmuksessa alueen nykyisen maankäytön ja maisemakuvan perusteella. Arvioinnissa on huomioitava se, että alueella on soranottoalue, josta on eri vaiheissa otettu soraa ja ottotasot ja jälkityöt ovat erilaiset. Vaittauksen soramonttu ja lähiharju ympäristöineen on nykyisellään maisemaltaan voimakkaasti muutettu alue (soramonttu, alueen reunassa harjun korkeimmalla kohdalla kulkeva metsäautotie, ympäröivän alueen metsäkäyttö).

Vanhan alueen kunnostusoton ja pinta-alaltaan pienen uuden alueen maanotto ei aiheuta alueelle maisemakuvan turmeltumista. Jos soranoton alueella katsottaisiin aiheuttavan maiseman turmeltumista, se olisi jo tapahtunut nykyistä monttualuetta kaivettaessa.

Paikanpäältä katsottaessa sora-alue tasoittuu ja laajenee ja osa reunavyöhykkeestä poistuu.

Luonnon merkittäviä kauneusarvoja arvioitaessa kaukomaisemassa hanke ei aiheuta harjun osalta mitään muutoksia, koska harjun korkein osa sijaitsee soranottoalueen ulkopuolella, eikä sinne kohdisteta mitään kaivuutoimenpiteitä.

Muutosta tapahtuu jonkin verran lähimaisemassa (kuten tapahtuu poikkeuksetta kaikkien myönnettyjen maa-aines lupien kohdalla) lähinnä aluetta itäpuolelta katsottaessa. Lähimaisemaa voidaan tarkastella ko. suunnasta suo- ja metsäalueelta, joka on vielä alempana ottoalueen tasoa. Mitään asutusta lähimaiseman vaikutuspiirissä ei ole.

Vaikka lähimaisemaankaan ei valittajien mielestä aiheudu maiseman turmeltumista, he ovat esittäneet ympäristön huomioimisen kannalta kunnalle antamassaan vastineessa Ely-keskuksen lausuntoon, että lupaehtoihin lisätään lupamääräys ottoalueen itäpuolelle jätettävästä noin 10 metrin suojametsävyöhykkeestä. Tällä varmistetaan se, että lähimaisemastakin itäsuunnasta tarkasteltaessa ottoalue jää metsävyöhykkeen taakse. Länsisuunnasta tarkasteltuna nykyinen monttualaue tasoittuu ja jonkin verran laajenee. Suojametsävyöhyke muodostaa näkemäalueelle metsänrajan monttualaueen taakse.

Mitään kauniin maisemakuvan turmeltumista tai luonnon merkittävien kauneusarvojen turmeltumista muutos ei aiheuta. Maisemakuvan turmeltuminen vaatisi lain sanamuodon mukaan vaikutusasteeltaan merkittäviä maisemallisia vahinkoja, mitä tämä pienimuotoinen vanhan soranottoalueen laajennushanke ei voi aiheuttaa. Pelkästään soranotto toiminnalle tavanomainen maisemamuutos maanoton seurauksena ei voi olla luvan epäämisen peruste.

Maa-aineslain tarkoittamaa maiseman kauneutta ja luonnonarvoja ei ole tavanomaisessa suomalaisessa maisemassa.

Hankealueella ei ole mitään erikoisia luonnonesiintymiä.

Hanke on hyvin pienimuotoinen, eikä sillä voi olla mitään huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia luonnon olosuhteissa.

Hanke ei sijaitse pohjavesialueella.

Maanottoa suuremmat vaikutukset harjualueen maisemakuvaan tulee olemaan alueella tulevaisuudessa suoritettavien metsänhakkuiden johdosta.

Esim. tilan Järvenpää alueelle on v. 2013 tehty metsätaloussuunnitelma. Valtion metsäviranomaisen Lapin metsäkeskuksen laatimassa suunnitelmassa maa-aineksen oton kohteena oleva alue kuuluu osin kuvioon 22. Kuviotietoina uudistuskypsä metsikkö, vajaatuottoinen ja yli-ikäinen. Hakuu suunnitelmaksi esitetty siemenpuuhakkuu tai vaihtoehtoisesti avohakkuu ja äestys: Toimenpiteet esitetty tehtäviksi vuoden 2018 loppuun mennessä. Lisätietona kuviolla on ”sora-alue”
Siemenpuu/avohakkuusuositus koskee myös laajempaa aluetta ko. harjulla. Hakkuita ei ole toistaiseksi suoritettu.

Metsäviranomaisen ei ole alueella kulkiessaan ja suunnitelmaa tehdessään nähnyt alueen sisältävien merkittäviä kauneus ym. arvoja. Päinvastoin kuvio on luokiteltu lisätiedolla ”sora-alue”, vaikka Järvenpään tilan puolelta soraa ei ole missään vaiheessa otettu.

Alueella ei ole maanottoon vaikuttavia oikeusvaikutteisia kaavoja, eikä siten ole tarpeen arvioida vaikutuksia kaavaan tai kaupunki- tai maisemakuvan turmeltumista.

Ottoalue on kaukana rantavyöhykkeistä, joten erityisen ottotarpeen arviointia ei tarvitse tehdä.

On tärkeää huomata, että MAL 3 § viimeisen kappaleen perusteella maa-aineslaki mahdollistaa myös myös vahingollisten vaikutusten syntymistä, kuitenkin niin, että ne jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Tämä on täysin luonnollista, koska kaikki maanottohankkeet muuttavat alueen maisemaolosuhteita, eikä kaikkien vahingollisten vaikutusten estäminen ole aina mahdollista eikä luvan myöntämisen edellytys. Muutoinhan lupia ei

voitaisi myöntää mihinkään. Hankkeiden vaikutusten arviointi pitää olla myös objektiivistä.

Maa-ainesta täytyy olla ihmisten saatavissa, ja maa-aineslain tarkoitus on maa-aineslupien myöntäminen luvanmyöntämisedellytysten täytyessä. Ainoan esteen luvalla voivat muodostaa edelläluetellut MAL 3 § mukaiset vaikutukset, joita tämä pienimuotoinen hanke ei tule aiheuttamaan.

Alueella meneillään oleva maanottoiminta

Saman monttialueen pohjoispäähän valtioonemmistöiselle Kemijoki Oy:lle 30.3.2016 myönnetyn, voimassaolevan maa-aineslupan yhteydessä Ely-keskus on 15.2.2016 antamassaan lausunnossaan todennut, että hakemuksen mukainen ottotoiminta voidaan toteuttaa niin, että siitä ei aiheudu MAL 3 §:n mukaista haittaa. Lisäksi lausunnossa on todettu, että hanke ei sijaitse pohjavesialueella. Myös Pelkosenniemen kunta on luvan myöntämisen perusteluissa todennut, että suunniteltu ottotoiminta ja sen järjestely ei ole ristiriidassa MAL 3 §:ssä säädettyjen rajoitusten kanssa.

Tässä hakemuksessa on kysymys saman alueen kunnostamisesta ja laajentamisesta toiseen suuntaan. Hakemuksen laajennusalue ja sen osalle suunniteltu ottomäärä ovat tässä hakemuksessa pienemmät kuin em. luvan saaneessa hankkeessa. Lainsäädäntö tai luonnonolosuhteet Vaittauksen alueella eivät ole muuttuneet em. ajankohdan jälkeen.

Urakoitsijan toimintaedellytykset

Taloudelliset seikat eivät saa sivuuttaa hankkeiden luontovaikutusten arviointia. Lupien kokonaisharkinnassa on silti myös tärkeää huomioida luonnonarvojen lisäksi myös hankkeen vaikutus elinkeinoelämälle ja yksittäisen kunnan yrittäjän toimeentuloon ja yrittämisen mahdollisuuksiin sekä soransaantimahdollisuuksiin erilaisiin alueellisiin rakennushankkeisiin.

Alueella oleva sora ja hiekka ovat erinomaisia rakennusmateriaaleja erilaisiin yhdyskunnan rakennustarpeisiin Pelkosenniemellä. Varsinkin maanrakentamiseen sora-alueiden sijainnilla, kuljetusmatkoilla ja soran laadulla on suuri merkitys. Paikalliselle yrittäjälle sora-alueen sijainti on merkittävä liiketoiminnallinen tekijä. Mitä kauempana sora-alueet sijaitsevat sitä kalliimmaksi ja ympäristön kannalta epäedullisemmaksi yhdyskuntarakentaminen muodostuu. Kohtuuhintaista maa-aineista ei alueella ole tällä hetkellä mistään saatavilla ja se on alueen asukkaiden ja rakennustoiminnan kannalta ongelmallinen asia.

Alue soranoton jälkeen

Mikäli maanottolupa myönnetään, ottotoiminnan viimeistelytöiden jälkeen

Vaittauksen sora-alueesta tulee kokonaisuutena maisemallisesti nykyistä yhtenäisempi ja eheämpi. Ottoalueen länsirajan vieressä kulkee koko matkaltaan metsäautotie, jonka puolella ottaminen tehdään loppuun luiskaamalla alue nykyistä tilannetta turvallisemmaksi ja maisemaan soveltuvaksi. Ottamistoiminnan jälkitöiden eli alueen muotoilun ja metsittämisen jälkeen alue jää metsätaloukseen ja mukautuu hyvin ympäröivään maisemaan. Huomioiden Vaittauksen harjun ympäröivät moninaiset maastonmuodot, haitallisia maisemanmuutoksia ei aiheudu.

Johtopäätökset

Poskihankkeen määrittelyissä todetaan, että hankkeella ei ole lakiin perustuvia oikeusvaikutuksia. Poskialueeseen rajausta ei myöskään tarkoiteta, että alueelle ei voitaisi missään olosuhteissa myöntää uusia lupia vanhoille sora-alueilla tai niiden laajennuksille.

Valituksen alaisessa lupakäsittelyssä Poskialueeseen rajausta on kuitenkin suoraan estänyt luvan myöntämisen.

Pelkosenniemiellä ei ole Poski-luokittelua, ennen kuin se virallisesti valmistuu. Poski-projektiin ei tule viitata päätöksen perusteluissa eikä sitä tule ottaa huomioon luvanmyöntämisedellytyksiä harkittaessa.

Valittajilla ei ole tiedossa, että kukaan lausunnon antajista tai päätöksentekijöistä olisi käynyt maastossa tarkastamassa ja arvioimassa haetun maaottotoiminnan vaikutuksia alueeseen.

Siten asiaa ei ole todellisuudessa arvioitu päättäjien toimesta ottoalueen todellisten paikallisten vaikutusten perusteella, vaan perusteluna on käytetty Poskiohjelman keskeneräistä suunnitelma-aineistoa.

Maanomistajat pyysivät kunnalle esitetystä vastineestaan, että kunnan lautakunta olisi suorittanut alueella maastokatselmuksen ennen päätöksentekoa. Lautakunta katsoi päätöksessään, että maastokatselmusta ei tarvita.

Valittajien mielestä olisi ollut tärkeää, että lautakunnan jäsenet olisivat perehtyneet päätettävään asiaan myös maastossa, koska vasta paikan päällä käytössä olevan sora-alueen pienen laajennuksen vaikutukset olisivat todellisesti arvioitavissa.

Maastokatselmusta pidimme tärkeänä myös siksi, että lautakunnan esittelijän päätösesitys oli hänen ennakoita antamastaan ennako-ohjauksesta huolimatta keskeneräisen Poskirajauksen johdosta muuttunut kielteiseksi.

Lautakunnan päätöksessä olisi pitänyt myös eritellä alueen luonnon arvoja ja yksityiskohtaisemmin selostaa ko. hankkeen MAL:n vastaiset vaikutukset.

Lautakunnan päätös perustuu virheelliseen oikeusperusteeseen sekä

puutteelliseen selvitykseen.

Toisaalta sora-alueen ennestään hyvin tunteman esittelijän antama ennako-ohjaus osoittaa suoraan sen, että hänen mielestään hankkeella ei ole maa-aineslain vastaisia vaikutuksia. Ainoan esteen muodostaa hänen Poskihankkeelle antamansa merkitys.

Hankkeen kuulemisaikana on saatu Ely-keskuksen lausunto, mutta sen lisäksi ei ole saatu yhtään muistutusta. Valittajien mielestä tämä osoittaa, että hankkeella on kuulemisen perusteella hyvä paikallinen hyväksyttävyyys.

Se tarkoittaa sitä, että paikalliset ihmiset eivät näe hanketta luonto- eikä maisemavaikutuksiltaan merkittävinä vaan lähinnä soranoton jatkumisena alueella. Soranoton jatkuminen mahdollistaisi myös maa-aineksen kohtuuhintaisen saatavuuden alueen asukkaille.

Luvan saaminen olisi myös hakijan elinkeinotoiminnan kannalta tärkeää. MAL 6 §:n mukaan lupa aineiden ottamiseen on myönnettävä, jos asianmukainen ottamissuunnitelma on esitetty eikä ottaminen tai sen järjestely ole ristiriidassa 3 §:ssä säädettyjen rajoitusten kanssa. Asiaa harkittaessa on otettava huomioon myös lupamääräysten vaikutus.

Päätös on maanomistajan näkökulmasta yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen. Lakia pitää tulkita siten, että ratkaisukäytännöt muodostuvat johdonmukaisiksi verrannollisissa asioissa. Maa-ainesluvan myöntävän viranomaisen arvostusten tulee olla objektiivisia.

Vaittauksen alueella on nykyisin vuosittaista maanottoa, joten hankkeen vaikutukset kohdistuisivat jo käytössä olevaan sora-alueeseen. Ympäristöllisten syiden ja luonnonvarojen kestävä käytön edistämisen kannalta maa-ainesten ottaminen tulisi suunnata nimenomaan ensisijaisesti vanhoille monttualaueille/niiden välittömään läheisyyteen uusien soraharjujen avaamisen sijasta. Siitä olisi tämänkin hankkeen lähialueilla hyötyä nimenomaan luonnonarvojen kannalta.

Kunnioittaen,

Pelkosenniellä 18.10.2020

[REDACTED]

Petri Heikkilä

Rovaniemellä 20.10.2020

[REDACTED]

Petri Pyhäjärvi

[REDACTED]

Sakari Pyhäjärvi

Liite 1. Maanhankintasopimus ^{3.2.2020} ~~pvm~~

Liite 2. Valokuva-aineistoa Vaittauksen sora-alueelta